

samo naznanjajo. Iz med omenjenih napevov pa je v tem obziru staviti »agnus dei« na prvo mesto, potem »kirie« in pa »ite missa est«.

Kar smo ravno omenili, moramo pridjati, se bolj nanaša na melodično, kakor na harmonično opravilo napevov. V tem obziru stopa g. skladatelj nekoliko za sledom rajnkega g. Riharja, čigar vrednost njegovih muzikalnih del je tudi bolj na melodični, kot na harmonični podlagi. Da ravno naši orglavci kaj takega želé, ni že dokaz, da je to vselej in edino pravo. Ako bi bilo že dovolj, le kako prijetno melodijo napisati, bi bilo z godbino umetnostjo kmali pri kraji. Res je melodija duša; harmonija pa mora idejo vtelesiti, da jo imamo bolj živo pred očmi. Melodija je risanje z svinčnikom, kteremu še le harmonija dáje pravo in dokončano vrednost, kakor barva narisanemu občertu. Kar se tiče harmonične opravilo ravno omenjenih napevov, je le škoda, da nekatere pomote, odprte in zakrite oktave in kvinte, ktere so se sim ter tje vrinile, celoti škodujejo, in jih stavijo pod melodično vrednost, dokler se ne odpravijo.

Tudi se je treba prav varovati posiljenih razrešeb (Auflösung) disoniranih intervalov, ker ti imajo svoje gramatične pravila, po kterih se morajo razreševati, ako nočejo sicer žaliti ušesa. To veljá, ako se n. pr. interval septime, naj že stoji v temeljnem akordu (Stammakkord) ali pa v drugih iz tega izpeljanih akordih, razreši namesto ene stopnje navzdol, navzgor i. t. d. V »sanctusu« se je vrinila tudi pomota v taktu; stati ima namreč namesto $\frac{6}{8}$ takta, $\frac{3}{4}$. Naj se torej omenjene pomote, ktere so se sim ter tje tudi lahko med tiskom vrinile, izpravijo; gotovo bo imelo potem celo delo še večjo vrednost.

Kar se tiče vnanje oblike, je prav čedna. Na 10. str. osmerke, se dobivajo omenjeni napevi za gotovo nizko ceno 40 n. kr. pri g. J. R. Milicu.

Naj torej to mašo kupi vsak, kdor je prijatelj petja, ali kdor ima s tem opraviti. G.

Dopisi in novice.

Iz Bekštajna. (Učiteljski zbor v Beljaku.) Kakor vsako leto, tako smo imeli tudi letos učitelji beljaške dekanije učiteljski zbor 24. oktobra; o pol 9. so peli veličestiti gospod dekan v mestni cerkvi v Beljaku sv. mašo, in ob 9. se je pričelo posvetovanje. Govorili so naj pred pervosednik, č. g. dekan in častni korar Jan. Ravpl, vvodni govor. Razložili so z živo besedo pomen, imenitnost in nalogo prave ljudske izreje, ki se opira na kersanstvo. Ti izreji pa sedaj le nasproti stavljajo: izobraženost, podučevanje... Človek more imeti polno glavo, pa vendar prazno, večkrat celo hudobno sercé. Že Platon je rekel: „Nasebna (absolutna) nevednost ni največe zlo, in tudi bati se je ni; slabo prebavljenih vednosti se je treba bati“. Potem kažejo nasledke nedoučnosti, brezverja in napačne filozofije. Nedouki (Halbwisser), koje g. dekan imenujejo „plavavce“ (Schwimmer), ker so v vsem poveršni, štejejo naj več prerokov med skazenimi, unesrečenimi dijaci, kupčijskimi popotniki in Martovimi sinovi ob času miru Govoril in piše se sedaj mnogo o luči, vendar čedalje bolj v

temo bredemo. S sv. Janezom moremo reči: „Luč v temi sveti, in tema je ne zapopade“. . . . Ločitev šole od cerkve — to numerja zoper vero, naj pravi kdo, kar hoče; in vendar je vera podlaga vsemu. Ona vzdiguje zatirane, in srečnim nalaga dolžnosti do bližnjega. Nauk, ki ga ne navdiha prava vera, pelje do napuha, mehkuznosti, zaničevanja itd. Kam tira to? . . . Kažejo na katoliške Irce. Zatirajo jih, slabo se jim godi, pa previdnost je vendar pri njih domá, ker jim je živa vera voditelj Nek državnik je nekdanj rekel: „Vse naše osode so v rokah župnikov in učiteljev po deželi“. Pervi se sedaj prezirajo“. . . . Jako zanimiv je bil ves govor. Za tim se začnejo ustmeni razgovori. Zastavljeni ste bili sledeči vprašanji :

I. Kako more učitelj sam pripomoči, da starši delavno podpirajo šolski nauk in šolsko izrejo?

II. Učilo pri številjenji na pamet.

Pervo vprašanje je 11 učiteljev, drugo pa 5 ali 7 pismeno izdelalo. Iz vsakega izdelovanja (poslala so se nekatere dni pred zborom dekanstvu) so g. dekan posneli in povedali naj važnejše misli, ktere so se potem ustmeno pretresovale.

Da učitelj starše pridobi, da ga pri učenji in izreji podpirajo, se je nasvetovalo: a) Učitelj naj je svojemu poklicu kos; njegova obnaša do otrok naj izvira iz keršanske ljubezni. b) Bode naj značajan in spoštovanja vreden, do staršev prijazen, pa vendar ne prilizovaven. c) Oženjeni učitelj, ki ima sam deca, naj svojo domačo izrejo v spodbuden in lep zglede drugim staršem vreduje. Njegovi otroci naj niso Heljevima sinoma podobni. č) Posebna pismena naznanila naj učitelj na deželi staršem ne pošilja pogosto, in če to enkrat stori, naj bo previden. d) Naj bi se skusile šolske in občinske knjižnice napraviti. e) Naj koristniši pripomoček je, če se učitelj sam s starši o nauku in izreji razgovarja, jih po prijateljsko podučuje. f) Po pripravnih spisih v letnih sporočilih (kjer se izdajajo) naj se staršem njih dolžnosti gledé domače izreje itd. razlagajo in na serca polagajo — kakor smo to z radostjo zapazili v sporočilih nekterih kranjskih šol. g) Naj bi se skusile „izrejne družbe“ ustanoviti. Družnikom, staršem in zakonskim naj bi se po pravilih dolžnost naložila, da vpeljejo v svoje družine pravi keršanski red, in da v duhu keršanskem skerbé za izrejo svojih otrok. Ker pa to na deželi težko gre, in je v početku vsaka reč težka, tako naj se učitelj prvič z najveljavnišimi možmi v vsaki vasi porazumeva, in ti naj potem svoje sosede podučujejo.

O številjenji na pamet so se misli združile v načelih, ki se v novejših metodičnih knjigah za ovi nauk nahajajo. Posebno se je naglašalo, naj se otrokom čveteri računski razpoli v oddelku od 1 — 10 posebno dobro, vsestransko in kolikor mogoče kazavno razlagajo, naj se učitelj za to poslužuje raznoverstnih kazavnih pomočkov, p. ruske rač. mašine, palčič, čert itd., — naj počasno in temeljito napreduje. — Pri konferenciji je bilo 18 učiteljev (6 Slovencev) in 10 duhovnikov razun g. dekana.

Ob 12. se je posvetovanje končalo. Čast. g. dekan pa so potem učitelje povabili na južino, kjer se je še marsikaj pokramljalo in tudi zapelo; tudi napitnic ni manjkalo. Reči moram, da se zmiraj

veselim naših učiteljskih zborov; tako vladno se obnašajo č. g. dekan — mnogo let jim! — tako skerbno se pretresujejo šolska vprašanja. Zato so pa tudi više šolske oblastnije lanski beljaški učiteljski zbor in njegova pismena izdelovanja pred nekaj časom po postavnem listu (škofijskem) javno pohvalile. Slava umnemu napredovanju!

Ferd. Vigele.

Iz Predaselj na Gorenškem se „Učit. Tovaršu“ piše, da so šolsko leto 12. p. m. prav slovesno pričeli. V nedeljo 10. p. m. so gospod fajmošter napovedali začetek šole za prihodnji torek, in so staršem razlagali trojno dolžnost, katero imajo do svojih otrok, namreč preden začnejo v šolo hoditi, dokler v šolo hodijo in potem, ko iz šole ostanejo. Ko v torek veliki zvon naznani, da bo ob 8. zjutraj šolska sv. maša, otroci vrejo trupoma v šolo. Po sv. maši zapišejo otroke, vseh skupaj jih je 160, in g. fajmošter jih po svoji navadi spodbujajo k pridnosti in lepemu vedenju. — Otroci mislijo, da je že vse pri kraji, kar napovedo g. fajmošter, da imajo še razdeliti lepa darila, ktera so poslali blagorodni žlahtni baron, g. C o j z, naj pridnejšim učencem v lanskem letu, in iz žepa vzamejo v popir zavitih 24 srebernih tolarčkov in ravno toliko „Pratik“ za prihodnje leto.

Od več bi bilo, ko bi hotel praviti, kako so bili otroci in tudi njih starši ginjeni, ker so spoznali, da tudi žlahtna gospôda skerbi za njih otroke. — Taki zgledi, kakor jih daje domoljubni gospod baron C o j z, so pač vredni, da bi se posnemali. Kako je dobro ubogemu kmetiču pri sercu, ko vidi, da se tudi žlahtni gospodje spominjajo njega in njegovih ubogih otročičev.

Kellner piše v svojih „Aforismih“, da eni preveč, drugi pa premalo pričakujejo od ljudske šole, temu pa še pristavlja, da tam, kjer duhovni in mestni gospodje skerbé za šolo, letá gotovo napreduje. To se vidi med drugim tudi v Predaseljih. Otroci tam tudi poletu pridno v šolo hodijo, in tudi v lepih poletinskih dnevih nima učitelj praznih klopi pred sabo. Ima pa tudi ta šola vse pripomočke, kateri pripomorejo, da si otroci nauk hitreje zapomnijo in ga tako hitro ne pozabijo, kakor namreč Herderjeve svetopisemske podobe in razlaganje kerščansko-katoliškega nauka v podobah za šolo, cerkev in dom, ki ga je spisal Bernard Galura, knezoškof briksenski; za kazavni poduk pa imajo lepe kolorirane podobe iz obertništva, živalstva in rastlinstva, kakorsne se pri malih učencih v pojasnenje pri berilu potrebujejo. G. učitelj nam piše, kako je te podobe, ki veljajo pri 20 gl., za svojo šolo pridobil. Pravi namreč, da je dobil v „politische Schulverfassung“, da mora patron skerbeti za učne pripomočke, tedaj si je teh podob naročil iz Esling-en (Verlag J. F. Schreiber 1., 2., 3. Theil), je plačal in pobotnico poslal patronu, ki mu je vse stroške povernil. — „Skusite“, pravi g. učitelj, „tudi vi tovarši tako!“

Ker ima šola tako blagega patrona, kakor g. bar. C o j z-a, ki ni le samo letos, ampak tudi drugikrat šolske otroke lepo obdaroval, je lahko grešiti na rododarnost in blagodušnost patronovo; drugej bi pa nikomur ne svetovali, če kdo nima toliko, da bi si iz svoje moči plačal te učne pripomočke.

Veseli nas, dragi sodelavec na šolskem polji, da se, kar tiče šolno razmero do cerkve, z nami vjemate v svojih mislih.

Če je bil kedaj, tako je gotovo sedaj čas, da se določujemo, za katero stranko bomo hodili. Nič ne dé, če nas zato liberalni svet ima za potuhnjence, starokopitneže ali hinavce. — Take psovke nam morajo biti marveč v ponos; sej liberalni svet tudi sv. Očeta in katoliške škofe obklada s takimi pridevki, — in mi nismo gotovo boljši od naših cerkvenih prednikov.

Iz Ljubljane. Imamo vesele in žalostne novice. Veselo je, da se o hudi zimi tako lepo spominja revežev, posebno ubogih učencev. Beseda danes teden v čitalnici, katero so tudi počastili gospod ces. namestnik, pl. Conrad Eybesfeldski, gospod dežel. glavar, pl. K. Wurzbach in njegov namestnik, gospod F. Terpinec, je za ta lepi namen donesla 205 gold. 20 kr. in 2 tol. po gold. Pri tej besedi je pel tudi naš verli skladatelj, g. Fr. Gerbec. Tudi mil. knez in škof so v ta namen darovali 50 gold. Bog poverni vsem, ki se spominjajo uboge mladosti! — Veselo je, da je „Slov. Matica“ in Mohorjeva družba dobila zdatno pomoč, vsaka po 14.000 gold., ktere je zapustil domoljubni prof. Mat. Debeljak, kakor tudi to, da so svetli knez in škof darovali „Matici“ 200 gold. in zapuščina gosp. Obláka 100 gold. Domača duševna moč se lepo razvija.

— Žalostno je, da nam je 22. preteč. m. nemila smert vzela obče spoštovanega domoljubnega gospoda Janeza Ev. Poklukarja, stolnega korarja, izsluženega učenika bogoslovja in izrejoznanstva, kateri je bil tudi dober prijatelj učiteljem. Bog mu daj večni raj!

— Gosp. Ant. Förster, pevovodja v tukajšnji čitalnici, je ravno kar dal na svetlo: „Kratek navod za poduk v petji za kterikoli glas“. Ta knjižica je prva v slovenski besedi in obsega mnogo prav primernih vaj za vse glasove, posebno pa za sopran in alt, ki so napolnjene z lepimi zgledi iz velikega bogatega zaklada vsega slovanskega speva. Veljá ta knjižica v čitalnici 50 kr. Naj jo kupujejo tudi učitelji in vsi, ki učé in se učé na tem polji!

— Pri Giontinetu je prišla na svetlo „Abecedna tablica“ za pervence, ki je prav umevno sestavljena. Veljá 3 kr., 12 vkup pa se jih dobí za 30 kr.

Premembe v učiteljskem stanu.

V Ljubljanski škofiji. Postavljeni in prestavljeni so g. g.: Daniel Fajgel iz Zaliloga v Tomín (v goriško škofijo); Janez Valentin iz Ternovega v Vrem, France Zakrajšek iz Vrema v Unce; Valentin Pin iz Unce v Blegóvico; Henrik Bizjak iz Blegóvice za poduč. v Cerklje; Jožef Vončina iz Cerkelj v Polom (na Kočevsko); Gašper Hrovat, potrj. pripravnik, za poduč. v Cerknico. G. g.: Jožef Čerin, učitelj v Komendi, in Matija Bernik pri sv. Petru pri Slavini, sta za trdno postavljena.

Odgovorni vrednik:
Andrej Praprotnik.

Tiskar in založnik:
Jož. Rudolf Milic.